

Riksantikvarieämbetet

Rapport enligt Förordning om myndigheters klimatanpassningsarbete

2021

Innehåll

1	Klimat- och sårbarhetsanalys	3
1.1	Finns en klimat- och sårbarhetsanalys som uppdaterats vid väsentliga förändringar i verksamheten och senast för fem år sedan?	3
1.2	Har ni identifierat bestämmelser i lagar och andra författningar som påverkar myndighetens arbete med klimatanpassning?	3
1.3	Vilka risker/möjligheter är viktigast att hantera inom ert ansvarsområde?	3
2	Myndighetsmål för klimatanpassning	6
2.1	Finns myndighetsmål för myndighetens arbete med klimatanpassning som bidrar till att regeringens mål för klimatanpassning nås?	6
2.2	Vilka är myndighetsmålen?	6
3	Handlingsplan	12
3.1	Finns en handlingsplan som uppdaterats vid väsentliga förändringar i verksamheten och senast för fem år sedan?	12
3.2	Över vilken tidsperiod sträcker sig handlingsplanen?	12
3.3	Har ni integrerat arbetet med handlingsplanen i ordinarie planerings- och styrprocess?	12
3.4	Framgår resurser, tillvägagångssätt, tidsramar och ansvarsfördelning av handlingsplanen och finns en plan för uppföljning?	12
4	Anpassningsbehov inom ansvarsområdet och åtgärder	14
4.1	Vilka anpassningsbehov i samhället har ni identifierat?	14
4.2	Vilka är de viktigaste åtgärder kopplade till klimatanpassning som ni avser genomföra de kommande åren?	17
5	Övrigt	26
5.1	Har ni integrerat klimatanpassning i relevanta processer?	26
5.2	Förvaltar er myndighet värdefulla kulturmiljöer och byggnadsminnen?	26
5.3	Har ni tagit hänsyn till klimatanpassning i myndighetens upphandlingar?	26
5.4	Har intressenter utanför myndigheten involverats i arbetet med klimatanpassning?	27
5.5	Vilka hinder har ni identifierat för myndighetens arbete med klimatanpassning?	27

---

1. Klimat- och sårbarhetsanalys

1.1. Finns en klimat- och sårbarhetsanalys som uppdaterats vid väsentliga förändringar i verksamheten och senast för fem år sedan?

Ja

Riksantikvarieämbetet genomförde en klimat- och sårbarhetsanalys under 2021 med syftet både att förankra arbetet med klimatanpassning samt att så brett som möjligt på myndigheten fånga risker och påverkan av klimatförändringarna. Risk och sårbarhetsanalysen kommer att användas som underlag till åtgärder vid uppdatering av Riksantikvarieämbetets handlingsplan för klimatanpassning.

1.2. Har ni identifierat bestämmelser i lagar och andra författningar som påverkar myndighetens arbete med klimatanpassning?

Delvis

Riksantikvarieämbetet har identifierat författningar som styr myndighetens klimatanpassningsarbete som till exempel 2 kap. 17 § kulturmiljölagen (1988:950). Riksantikvarieämbetet får genom fyndfördelning överlåta statens rätt till ett museum som åtar sig att förvalta det i framtiden på ett tillfredsställande sätt. Under 2022 kommer myndigheten fortsätta att arbeta med kartläggning av lagrum som berör myndighetens klimatanpassningsarbete

1.3. Vilka risker/möjligheter är viktigast att hantera inom ert ansvarsområde?

Ras, skred och erosion som hotar samhällen, infrastruktur och företag

- Ras, skred och erosion som hotar bebyggelse och byggnader

Det finns byggnader med kulturvärden samt museer, magasin och arkiv med samlingar inom geografiska riskområden för ras, skred och erosion, där det kan leda till skador och förlorade kulturvärden.

- Ras, skred och erosion som hotar kulturmiljöer

Det finns arkeologiska lämningar, byggnader med kulturvärden, museer och kulturlandskap i geografiska riskområden för ras, skred och erosion, där det kan leda till skador och förlorade kulturvärden.

Översvämningar som hotar samhällen, infrastruktur och företag.

- Översvämningar som hotar bebyggelse och byggnader

Det finns byggnader med kulturvärden samt museer, magasin och arkiv med samlingar i geografiska riskområden för översvämningar, där det kan leda till skador och förlorade kulturvärden.

- Översvämningar som hotar kulturmiljöer

Det finns arkeologiska lämningar, byggnader med kulturvärden, museer och kulturlandskap i geografiska riskområden för översvämningar, där det kan leda till skador och förlorade kulturvärden.

Höga temperaturer som innebär risker för hälsa och välbefinnande för människor och djur

- Annat

Höga temperaturer som hotar betesdjur som upprätthåller kulturlandskap

Norra Sverige påverkas mest av höga temperaturer, vilket kan leda till negativa effekter på bland annat rennäringen och fäbodkulturen, vilka båda upprätthåller kulturlandskapet och bibehåller en positiv albedoeffekt.

Höga temperaturer som ger ökad brandrisk och påverkar kulturmiljöer

Höga temperaturer kan öka förekomsten av stora eller många samtidigt förekommande bränder, det kan leda till att kulturvärden blir förvanskade eller går helt förlorade.

Ökad förekomst av skadegörare, sjukdomar och invasiva främmande arter som påverkar människor, djur och växter

- Annat

Risk för skadedjur och biologisk påväxt

Skadedjur och biologisk påväxt orsakar skador i museer, arkiv och magasin samt i samlingar som förvaras där. Mildare, blötare vintrar ger mer påväxt på byggnader vilket påskyndar byggmaterialens vittring/åldrande.

Risk för invasiva arter i kulturlandskapet

Invasiva arter i kulturlandskapet försvårar möjligheterna att bevara kulturlandskap och det biologiska kulturarvet.

Övrigt

- Ökade skador på bebyggelse och byggnadskonstruktioner pga marksättningar

Det finns risk för fler marksättningar i geografiska områden som tidigare inte varit drabbade. Risk finns för att kulturvärden går förlorade både av marksättningarna i sig, men också av de följande åtgärderna som görs för att förhindra effekten av dem.

---

2. Myndighetsmål för klimatanpassning

2.1. Finns myndighetsmål för myndighetens arbete med klimatanpassning som bidrar till att regeringens mål för klimatanpassning nås?

Ja

De övergripande målen för Riksantikvarieämbetets arbete med klimatanpassning är att: - kulturarvet tas till vara i samhällsutvecklingen när det gäller att begränsa risker, minska sårbarheten och anpassa Sverige till ett förändrat klimat. - Riksantikvarieämbetet tillför ett historiskt perspektiv på hållbar samhällsutveckling genom att synliggöra kulturarvet och dess betydelse. Vi har istället valt att redovisa myndighetens effektmål, som är mer specifika, för att tydligare koppla till hur dessa hänger ihop med åtgärderna och resultatet av klimat- och sårbarhetsanalysen.

2.2. Vilka är myndighetsmålen?

Myndighetsmål

1. "Kulturarv i ett förändrat klimat – handlingsplan för klimatanpassning 2019–2023", har gett relevanta myndigheters kulturmiljöarbete ett perspektiv på kulturarv i ett förändrat klimat.

Är myndighetsmålet mätbart?

Nej

Har målet följts upp?

Ja

Beskriv vad måluppföljningen visar

Riksantikvarieämbetet arbetar med flera aktiviteter som styr mot målet. Forum för klimat och kulturarv är en återkommande åtgärd som når ut till andra myndigheter. Forum genomfördes i år digitalt och temat var konsekvenserna av temperaturökning, med särskilt fokus på kulturarvet i norra Sverige. Konferensen, som sändes från Frösön, arrangerades av Riksantikvarieämbetet i samarbete med Stiftelsen Gaaltje, Jamtli och Länsstyrelsen i Jämtland och lockade drygt 100 deltagare. Forumet vänder sig främst till yrkesverksamma inom kulturmiljö, klimatanpassning, samhällsplanering, bygglov och beredskapssamordning på myndigheter, länsstyrelser, kommuner och i privat sektor, men även förvaltare av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och landskap. Slutgiltig uppföljning av målet kommer ske inför nästa handlingsplansperiod.

Vilken/vilka risker eller möjligheter som angavs i fråga 1.3 kopplar myndighetsmålet till?

- Ras, skred och erosion som hotar bebyggelse och byggnader
- Ras, skred och erosion som hotar kulturmiljöer
- Översvämningar som hotar bebyggelse och byggnader
- Översvämningar som hotar kulturmiljöer
- Risk för invasiva arter i kulturlandskapet
- Ökade skador på bebyggelse och byggnadskonstruktioner pga marksättningar
- Höga temperaturer som hotar betesdjur som upprätthåller kulturlandskap
- Höga temperaturer som ger ökad brandrisk och påverkar kulturmiljöer
- Risk för skadedjur och biologisk påväxt

Myndighetsmål

2. I de styrmedel Riksantikvarieämbetet förfogar över finns perspektiv på kulturarv i ett förändrat klimat.

Är myndighetsmålet mätbart?

Nej

Har målet följts upp?

Ja

Beskriv vad måluppföljningen visar

Inom miljömålsuppföljningen har arbetet med nästa fördjupade utvärdering av miljö kvalitetsmålen, FU23, inletts. Arbetet leds av Naturvårdsverket i samverkan med uppföljningsansvariga myndigheter. En del i arbetet med den fördjupade utvärderingen är ett projekt om förvaltning av kulturmiljöer i ett förändrat klimat. Projektet ska undersöka klimatförändringarnas påverkan på kulturmiljön och dess förvaltning genom att utgå från fyra olika exempel som inträffat de senaste åren. Inom den europeiska standardiseringskommittén CEN/TC 346 pågår ett omfattande arbete med att utveckla standarder för bevarande och förvaltning av kulturarv. Arbetet sträcker sig över flera områden, som bevarande av byggnader, hantering av konst- och museiföremål samt arbetsprocesser kring beslutsfattande, upphandling, terminologi och dokumentation. Arbetet bidrar också till målen i Agenda 2030 och ingår i myndighetens plan för klimatanpassning.

Vilken/vilka risker eller möjligheter som angavs i fråga 1.3 kopplar myndighetsmålet till?

- Ras, skred och erosion som hotar bebyggelse och byggnader
- Ras, skred och erosion som hotar kulturmiljöer
- Översvämningar som hotar bebyggelse och byggnader
- Översvämningar som hotar kulturmiljöer
- Risk för invasiva arter i kulturlandskapet
- Ökade skador på bebyggelse och byggnadskonstruktioner pga marksättningar
- Höga temperaturer som hotar betesdjur som upprätthåller kulturlandskap
- Höga temperaturer som ger ökad brandrisk och påverkar kulturmiljöer
- Risk för skadedjur och biologisk påväxt

Myndighetsmål

3. Riksantikvarieämbetets forsknings- och utvecklingsprogram har lett till ett utökat kunskapsfält om klimatförändringarnas påverkan på kulturarv och metoder för klimatanpassning.

Är myndighetsmålet mätbart?

Nej

Har målet följts upp?

Ja

Beskriv vad måluppföljningen visar

I Riksantikvarieämbetets utlysning av forskning- och utvecklingsmedel för kommande år (2022) var ett av två teman kulturarv och klimat som syftar till att främja arbetet med klimatanpassning av kulturarbetet och kulturarv som resurs för ekologisk hållbar utveckling. Myndigheten önskade få in ansökningar från forskning- och utvecklingsprojekt som skulle handla om metoder för kunskap för klimatomställningen och krisberedskap för långsiktigt hållbar förvaltning och skydd. Av totalt 18 projekt som beviljades forskning- och utvecklingsbidrag som fördelats var 5 projekt inom temat kulturarv och klimat. Totalt fick de fem projekten dela på 3,9 miljoner kronor. Flera medarbetare hos Riksantikvarieämbetet har också deltagit i andra myndigheters forsknings- och utvecklingsprojekt kring klimatanpassning och har därmed spritt kunskap om kulturhistoriska värden. Myndigheten har till exempel

---

deltagit i SEA-RIMS, i Hållbar och etisk anpassning till stigande havsnivåer och i Kulturmiljöer utmed väg.

Vilken/vilka risker eller möjligheter som angavs i fråga 1.3 kopplar myndighetsmålet till?

- Ras, skred och erosion som hotar bebyggelse och byggnader
- Ras, skred och erosion som hotar kulturmiljöer
- Översvämningar som hotar bebyggelse och byggnader
- Översvämningar som hotar kulturmiljöer
- Höga temperaturer som hotar betesdjur som upprätthåller kulturlandskap
- Höga temperaturer som ger ökad brandrisk och påverkar kulturmiljöer
- Risk för skadedjur och biologisk påväxt
- Risk för invasiva arter i kulturlandskapet
- Ökade skador på bebyggelse och byggnadskonstruktioner pga marksättningar

---

Myndighetsmål

4. Riksantikvarieämbetet säkerställer att kunskapsunderlag om klimatanpassning av kulturarv är tillgängliga, uppdaterade och relevanta.

Är myndighetsmålet mätbart?

Nej

Har målet följts upp?

Ja

Beskriv vad måluppföljningen visar

Riksantikvarieämbetet arbetar med flera aktiviteter som styr mot målet. Information och exempel på hur man kan arbeta med klimatanpassning av kulturarv har tagits fram och publicerats på Riksantikvarieämbetets webb, under 2021 en sammanställning av metoder för klimat- och sårbarhetsbedömningar samt regionala analyser av klimatpåverkan på kulturarv. Arbetet med utveckling av exempelsamling fortsätter under 2022. Inom samlingsförvaltning togs "Insektsnyckeln" fram under året som ett verktyg för att identifiera skadedjur i samlingar. Båda dessa kunskapspridande åtgärder bygger på behov som identifierats i kulturarvssektorn. Riksantikvarieämbetet håller löpande inlägg på andras seminarier, för studenter och deltar i olika referensgrupper och arbetsgrupper på temat kulturarv i ett

---

förändrat klimat, både nationellt och internationellt. Slutgiltig uppföljning av målet kommer ske inför nästa handlingsplansperiod.

Vilken/vilka risker eller möjligheter som angavs i fråga 1.3 kopplar myndighetsmålet till?

- Ras, skred och erosion som hotar bebyggelse och byggnader
- Ras, skred och erosion som hotar kulturmiljöer
- Översvämningar som hotar bebyggelse och byggnader
- Översvämningar som hotar kulturmiljöer
- Höga temperaturer som hotar betesdjur som upprätthåller kulturlandskap
- Höga temperaturer som ger ökad brandrisk och påverkar kulturmiljöer
- Risk för skadedjur och biologisk påväxt
- Risk för invasiva arter i kulturlandskapet
- Ökade skador på bebyggelse och byggnadskonstruktioner pga marksättningar

---

Myndighetsmål

5. Riksantikvarieämbetet har en nationell överblick över kunskapsläget för klimatförändringarnas konsekvenser för kulturarvet.

Är myndighetsmålet mätbart?

Nej

Har målet följts upp?

Ja

Beskriv vad måluppföljningen visar

En inledande uppföljning av länens arbete med klimat och kulturarv gjordes under 2021, vilket gett en generell överblick över länens klimathandlingsplaner och hur och om de integrerar kulturmiljöer i sitt klimatanpassningsarbete. Samma övergripande uppföljning gjordes för de län som omfattas av översvämningdirektivet. Resultatet av det här arbetet kommer användas som underlag för utveckling av styrmedel, i myndighetssamverkan och informationsinsatser. Under 2021 har Kulturdepartementet utsett Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen i Uppsala län att representera Sverige i arbetsgruppen Strengthening Cultural Heritage Resilience for

Climate Change, en prioriterad insats i EU-kommissionens handlingsplan för kulturarv. Arbetsgruppen ska fokusera på klimatåtgärder för att bevara och skydda kulturarv, men också bygga resiliens. Slutgiltig uppföljning av målet kommer ske inför nästa handlingsplansperiod.

Vilken/vilka risker eller möjligheter som angavs i fråga 1.3 kopplar myndighetsmålet till?

- Översvämningar som hotar bebyggelse och byggnader
- Översvämningar som hotar kulturmiljöer
- Ras, skred och erosion som hotar bebyggelse och byggnader
- Ras, skred och erosion som hotar kulturmiljöer
- Höga temperaturer som hotar betesdjur som upprätthåller kulturlandskap
- Höga temperaturer som ger ökad brandrisk och påverkar kulturmiljöer
- Risk för skadedjur och biologisk påväxt
- Risk för invasiva arter i kulturlandskapet
- Ökade skador på bebyggelse och byggnadskonstruktioner pga marksättningar

---

3. Handlingsplan

3.1. Finns en handlingsplan som uppdaterats vid väsentliga förändringar i verksamheten och senast för fem år sedan?

Ja

Riksantikvarieämbetet har en handlingsplan som gäller för perioden 2019–2023. Under 2021 har handlingsplanen reviderats till följd av att Riksantikvarieämbetet under år 2020 antog en ny strategisk plan för verksamheten. Eftersom handlingsplanen ska kunna integrera klimatanpassningsarbetet i myndighetens verksamhetsstyrning är det viktigt att handlingsplanen tydligt kopplar till myndighetens arbete i stort.

3.2. Över vilken tidsperiod sträcker sig handlingsplanen?

Över fem år

Till vilket år sträcker sig er handlingsplan?

2023

3.3. Har ni integrerat arbetet med handlingsplanen i ordinarie planerings- och styrprocess?

Nej

Under 2021 har ett projekt startats på myndigheten där ledningssystemet för planering och uppföljning ska förbättras så att flera delar ingår och då bland annat klimatanpassningsarbetet. Uppdateringen av handlingsplanen, utifrån myndighetens nya strategier och målbilder var ett led i det arbetet.

3.4. Framgår resurser, tillvägagångssätt, tidsramar och ansvarsfördelning av handlingsplanen och finns en plan för uppföljning?

- Av handlingsplanen framgår tillvägagångssätt

- Av handlingsplanen framgår tidsramar
- En plan för uppföljning av handlingsplanen har tagits fram

I handlingsplanen framgår tillvägagångssätt genom att handlingsplanen innehåller flera olika aktiviteter, vissa drivs i projektform, andra innebär arbete i nätverk med andra myndigheter och några delar ingår i vårt löpande arbete. Arbetet samordnas internt i ett nätverk som träffas för avstämning varje månad. I nätverket representeras Under 2021 har ett projekt startats på myndigheten där ledningssystemet för planering och uppföljning ska förbättras så att flera delar ingår och då bland annat klimatanpassningsarbetet.

---

4. Anpassningsbehov inom ansvarsområdet och åtgärder

4.1. Vilka anpassningsbehov i samhället har ni identifierat?

Anpassningsbehov

1. Förebyggande förvaltning, riskhantering och regelbundet underhåll inom kulturarvssektorn

Vilken/vilka risker eller möjligheter som angavs i fråga 1.3 rör anpassningsbehovet?

- Ras, skred och erosion som hotar bebyggelse och byggnader
- Ras, skred och erosion som hotar kulturmiljöer
- Översvämningar som hotar bebyggelse och byggnader
- Översvämningar som hotar kulturmiljöer
- Risk för invasiva arter i kulturlandskapet
- Risk för skadedjur och biologisk påväxt
- Ökade skador på bebyggelse och byggnadskonstruktioner pga marksättningar
- Höga temperaturer som ger ökad brandrisk och påverkar kulturmiljöer
- Höga temperaturer som hotar betesdjur som upprätthåller kulturlandskap

Vilket/vilka myndighetsmål som angavs i fråga 2.2 kopplar anpassningsbehovet till?

- 2. I de styrmedel Riksantikvarieämbetet förfogar över finns perspektiv på kulturarv i ett förändrat klimat.
- 3. Riksantikvarieämbetets forsknings- och utvecklingsprogram har lett till ett utökat kunskapsfält om klimatförändringarnas påverkan på kulturarv och metoder för klimatanpassning.
- 4. Riksantikvarieämbetet säkerställer att kunskapsunderlag om klimatanpassning av kulturarv är tillgängliga, uppdaterade och relevanta.

När behöver anpassningsbehovet mötas?

Anpassningsbehovet behöver mötas inom 5 år

Inom vilken samhällsområde finns anpassningsbehovet?

-
- Bebyggelse och byggnader
  - Natur och miljö
  - Turism

Vilka aktörer behöver agera för att anpassningsbehovet ska mötas?

Samverkan med annan part nödvändig

Med vem/vilka behövs samverkan?

- Boverket
- Fortifikationsverket
- Havs- och vattenmyndigheten
- Naturvårdsverket
- Skogsstyrelsen
- Statens fastighetsverk
- Statens jordbruksverk
- Sveriges geologiska undersökning
- Tillväxtverket
- Trafikverket
- Statens geotekniska institut

Rör anpassningsbehovet påtagligt andra nationella och internationella mål?

Riksantikvarieämbetet ser att genom att arbeta mer metodiskt med förebyggande förvaltning istället för reaktiv så har man större chans att bevara och skydda kulturvärden. Reaktiv fastighetsförvaltning blir ofta dyrare än förebyggande arbete och ger alltid stor risk för att kulturhistoriska värden går förlorade eftersom man då sällan har tid att förankra arbetsmetoder och materialval hos flera yrkeskompetenser. Åtgärden främjar att byggnader med kulturvärden, kulturlandskap och historiska samlingar bevaras, är motståndskraftiga och anpassas till ett klimat i förändring. Därmed bidrar den till att uppnå de nationella kulturpolitiska målen (propositionen 2009/10:3 Tid för kultur) samt de nationella kulturmiljömålen (propositionen 2012/13:96 Kulturmiljöns mångfald). Inom miljömålssystemet bidrar åtgärden särskilt till miljömålen God bebyggd miljö, Storslagen fjällmiljö, Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Ett rikt odlingslandskap. I hållbarhetsmålen i Agenda 2030 bidrar åtgärden till mål 11; Hållbara städer och samhällen och särskilt till delmål 11.4; Skydda världens kultur- och naturarv, mål 15 ekosystem och biologisk mångfald, delmål 15:9 integrera ekosystem och biologisk mångfald i nationell och lokal förvaltning.

Anpassningsbehov

2. Identifiering av kulturmiljöer i riskområden för ras, skred, erosion och översvämning.

Vilken/vilka risker eller möjligheter som angavs i fråga 1.3 rör anpassningsbehovet?

- Ras, skred och erosion som hotar bebyggelse och byggnader
- Ras, skred och erosion som hotar kulturmiljöer
- Översvämningar som hotar bebyggelse och byggnader
- Översvämningar som hotar kulturmiljöer

Vilket/vilka myndighetsmål som angavs i fråga 2.2 kopplar anpassningsbehovet till?

- 5. Riksantikvarieämbetet har en nationell överblick över kunskapsläget för klimatförändringarnas konsekvenser för kulturarvet.
- 2. I de styrmedel Riksantikvarieämbetet förfogar över finns perspektiv på kulturarv i ett förändrat klimat.
- 1. "Kulturarv i ett förändrat klimat – handlingsplan för klimatanpassning 2019–2023", har gett relevanta myndigheters kulturmiljöarbete ett perspektiv på kulturarv i ett förändrat klimat.

När behöver anpassningsbehovet mötas?

Anpassningsbehovet behöver mötas inom 5 år

Inom vilken samhällsområde finns anpassningsbehovet?

- Bebyggelse och byggnader
- Natur och miljö
- Turism

Vilka aktörer behöver agera för att anpassningsbehovet ska mötas?

Samverkan med annan part nödvändig

Med vem/vilka behövs samverkan?

- Boverket
- Länsstyrelserna

- Myndigheten för samhällskydd och beredskap
- Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
- Sametinget
- Statens geotekniska institut
- Statens fastighetsverk

Rör anpassningsbehovet påtagligt andra nationella och internationella mål?

Åtgärden ger en bättre överblick över vilka kulturvärden som hotas av klimatförändringar, vilket är en förutsättning för att främja deras bevarande. På så sätt bidrar åtgärden till att uppnå de nationella kulturpolitiska målen (propositionen 2009/10:3 Tid för kultur) samt de nationella kulturmiljömålen (propositionen 2012/13:96 Kulturmiljöns mångfald). Inom miljömålssystemet bidrar åtgärden till miljömålen God bebyggd miljö, Storslagen fjällmiljö, Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård samt Ett rikt odlingslandskap. I hållbarhetsmålen i Agenda 2030 bidrar åtgärden till mål 11; Hållbara städer och samhällen och särskilt till delmål 11.4; Skydda världens kultur- och naturarv.

4.2. Vilka är de viktigaste åtgärder kopplade till klimatanpassning som ni avser genomföra de kommande åren?

Åtgärd

1. Anordna Forum för klimat och kulturarv - med olika teman.

Vilken/vilka risker eller möjligheter som angavs i fråga 1.3 möter åtgärden?

- Risk för skadedjur och biologisk påväxt
- Risk för invasiva arter i kulturlandskapet
- Ras, skred och erosion som hotar bebyggelse och byggnader
- Ras, skred och erosion som hotar kulturmiljöer
- Översvämningar som hotar bebyggelse och byggnader
- Översvämningar som hotar kulturmiljöer
- Höga temperaturer som hotar betesdjur som upprätthåller kulturlandskap
- Höga temperaturer som ger ökad brandrisk och påverkar kulturmiljöer
- Ökade skador på bebyggelse och byggnadskonstruktioner pga marksättningar

---

Vilken/vilka myndighetsmål som angavs i fråga 2.2 ska åtgärden bidra till?

- 5. Riksantikvarieämbetet har en nationell överblick över kunskapsläget för klimatförändringarnas konsekvenser för kulturarvet.
- 1. "Kulturarv i ett förändrat klimat – handlingsplan för klimatanpassning 2019–2023", har gett relevanta myndigheters kulturmiljöarbete ett perspektiv på kulturarv i ett förändrat klimat.
- 4. Riksantikvarieämbetet säkerställer att kunskapsunderlag om klimatanpassning av kulturarv är tillgängliga, uppdaterade och relevanta.

Vilken/vilka anpassningsbehov som angavs i 4.1 bidrar åtgärden till?

- 2. Identifiering av kulturmiljöer i riskområden för ras, skred, erosion och översvämning.
- 1. Förebyggande förvaltning, riskhantering och regelbundet underhåll inom kulturarvssektorn

Inom vilket samhällsområde ska myndighetsåtgärden genomföras?

- Natur och miljö
- Bebyggelse och byggnader
- Turism

Vilken typ av åtgärd är det?

Informativ

Hur långt har åtgärden kommit?

Klar eller i löpande verksamhet

När förväntas åtgärden vara klar?

2023, med delredovisningar.

Åtgärd

5. Sammanställa och kommunicera kunskapsunderlag för kulturarv i ett förändrat klimat..

Vilken/vilka risker eller möjligheter som angavs i fråga 1.3 möter åtgärden?

- Ras, skred och erosion som hotar bebyggelse och byggnader
  - Ras, skred och erosion som hotar kulturmiljöer
-

-
- Översvämningar som hotar bebyggelse och byggnader
  - Översvämningar som hotar kulturmiljöer
  - Höga temperaturer som hotar betesdjur som upprätthåller kulturlandskap
  - Höga temperaturer som ger ökad brandrisk och påverkar kulturmiljöer
  - Risk för skadedjur och biologisk påväxt
  - Risk för invasiva arter i kulturlandskapet
  - Ökade skador på bebyggelse och byggnadskonstruktioner pga marksättningar

Vilken/vilka myndighetsmål som angavs i fråga 2.2 ska åtgärden bidra till?

- 4. Riksantikvarieämbetet säkerställer att kunskapsunderlag om klimatanpassning av kulturarv är tillgängliga, uppdaterade och relevanta.
- 1. "Kulturarv i ett förändrat klimat – handlingsplan för klimatanpassning 2019–2023", har gett relevanta myndigheters kulturmiljöarbete ett perspektiv på kulturarv i ett förändrat klimat.
- 2. I de styrmedel Riksantikvarieämbetet förfogar över finns perspektiv på kulturarv i ett förändrat klimat.

Vilken/vilka anpassningsbehov som angavs i 4.1 bidrar åtgärden till?

- 1. Förebyggande förvaltning, riskhantering och regelbundet underhåll inom kulturarvssektorn
- 2. Identifiering av kulturmiljöer i riskområden för ras, skred, erosion och översvämning.

Inom vilket samhällsområde ska myndighetsåtgärden genomföras?

- Bebyggelse och byggnader
- Natur och miljö
- Turism

Vilken typ av åtgärd är det?

Styrande/organisatorisk

Hur långt har åtgärden kommit?

Påbörjad

När förväntas åtgärden vara klar?

2023

Åtgärd

6. Belysa forskningsbehov kring kulturarv i ett förändrat klimat i myndighetens FoU-program och intressera andra FoU-finansiärer.

Vilken/vilka risker eller möjligheter som angavs i fråga 1.3 möter åtgärden?

- Ras, skred och erosion som hotar bebyggelse och byggnader
- Ras, skred och erosion som hotar kulturmiljöer
- Översvämningar som hotar bebyggelse och byggnader
- Översvämningar som hotar kulturmiljöer
- Risk för skadedjur och biologisk påväxt
- Risk för invasiva arter i kulturlandskapet
- Höga temperaturer som hotar betesdjur som upprätthåller kulturlandskap
- Höga temperaturer som ger ökad brandrisk och påverkar kulturmiljöer
- Ökade skador på bebyggelse och byggnadskonstruktioner pga marksättningar

Vilken/vilka myndighetsmål som angavs i fråga 2.2 ska åtgärden bidra till?

- 3. Riksantikvarieämbetets forsknings- och utvecklingsprogram har lett till ett utökat kunskapsfält om klimatförändringarnas påverkan på kulturarv och metoder för klimatanpassning.
- 2. I de styrmedel Riksantikvarieämbetet förfogar över finns perspektiv på kulturarv i ett förändrat klimat.

Vilken/vilka anpassningsbehov som angavs i 4.1 bidrar åtgärden till?

- 1. Förebyggande förvaltning, riskhantering och regelbundet underhåll inom kulturarvssektorn
- 2. Identifiering av kulturmiljöer i riskområden för ras, skred, erosion och översvämning.

Inom vilket samhällsområde ska myndighetsåtgärden genomföras?

- Bebyggelse och byggnader
- Natur och miljö
- Turism
- Energi

Vilken typ av åtgärd är det?

Analyserande

Hur långt har åtgärden kommit?

Klar eller i löpande verksamhet

När förväntas åtgärden vara klar?

Löpande verksamhet.

Åtgärd

7. Delta i arbetet med utveckling och systematisk översyn av relevanta standarder.

Vilken/vilka risker eller möjligheter som angavs i fråga 1.3 möter åtgärden?

- Risk för skadedjur och biologisk påväxt
- Översvämningar som hotar kulturmiljöer
- Översvämningar som hotar bebyggelse och byggnader

Vilken/vilka myndighetsmål som angavs i fråga 2.2 ska åtgärden bidra till?

- 2. I de styrmedel Riksantikvarieämbetet förfogar över finns perspektiv på kulturarv i ett förändrat klimat.
- 3. Riksantikvarieämbetets forsknings- och utvecklingsprogram har lett till ett utökat kunskapsfält om klimatförändringarnas påverkan på kulturarv och metoder för klimatanpassning.
- 1. "Kulturarv i ett förändrat klimat – handlingsplan för klimatanpassning 2019–2023", har gett relevanta myndigheters kulturmiljöarbete ett perspektiv på kulturarv i ett förändrat klimat.

Vilken/vilka anpassningsbehov som angavs i 4.1 bidrar åtgärden till?

- 1. Förebyggande förvaltning, riskhantering och regelbundet underhåll inom kulturarvssektorn

Inom vilket samhällsområde ska myndighetsåtgärden genomföras?

- Bebyggelse och byggnader
  - Natur och miljö
  - Turism
-

Vilken typ av åtgärd är det?

Styrande/organisatorisk

Hur långt har åtgärden kommit?

Klar eller i löpande verksamhet

När förväntas åtgärden vara klar?

Löpande verksamhet.

Åtgärd

4. Omvärldsbevaka nationellt och internationellt, sammanställa och sprida tvärvetenskapliga kunskapsunderlag om kulturarv i ett förändrat klimat där det idag saknas.

Vilken/vilka risker eller möjligheter som angavs i fråga 1.3 möter åtgärden?

- Ras, skred och erosion som hotar bebyggelse och byggnader
- Ras, skred och erosion som hotar kulturmiljöer
- Översvämningar som hotar bebyggelse och byggnader
- Översvämningar som hotar kulturmiljöer
- Risk för skadedjur och biologisk påväxt
- Risk för invasiva arter i kulturlandskapet
- Höga temperaturer som hotar betesdjur som upprätthåller kulturlandskap
- Höga temperaturer som ger ökad brandrisk och påverkar kulturmiljöer
- Ökade skador på bebyggelse och byggnadskonstruktioner pga marksättningar

Vilken/vilka myndighetsmål som angavs i fråga 2.2 ska åtgärden bidra till?

- 5. Riksantikvarieämbetet har en nationell överblick över kunskapsläget för klimatförändringarnas konsekvenser för kulturarvet.
- 1. "Kulturarv i ett förändrat klimat – handlingsplan för klimatanpassning 2019–2023", har gett relevanta myndigheters kulturmiljöarbete ett perspektiv på kulturarv i ett förändrat klimat.
- 4. Riksantikvarieämbetet säkerställer att kunskapsunderlag om klimatanpassning av kulturarv är tillgängliga, uppdaterade och relevanta.

Vilken/vilka anpassningsbehov som angavs i 4.1 bidrar åtgärden till?

-
- 1. Förebyggande förvaltning, riskhantering och regelbundet underhåll inom kulturarvssektorn
  - 2. Identifiering av kulturmiljöer i riskområden för ras, skred, erosion och översvämning.

Inom vilket samhällsområde ska myndighetsåtgärden genomföras?

- Bebyggelse och byggnader
- Natur och miljö

Vilken typ av åtgärd är det?

Analyserande

Hur långt har åtgärden kommit?

Klar eller i löpande verksamhet

När förväntas åtgärden vara klar?

Löpande verksamhet.

Åtgärd

2. Ta fram relevanta kunskapsunderlag som används för att bevara, använda och utveckla kulturarv i ett förändrat klimat.

Vilken/vilka risker eller möjligheter som angavs i fråga 1.3 möter åtgärden?

- Ras, skred och erosion som hotar bebyggelse och byggnader
- Ras, skred och erosion som hotar kulturmiljöer
- Översvämningar som hotar bebyggelse och byggnader
- Översvämningar som hotar kulturmiljöer
- Höga temperaturer som hotar betesdjur som upprätthåller kulturlandskap
- Höga temperaturer som ger ökad brandrisk och påverkar kulturmiljöer
- Risk för skadedjur och biologisk påväxt
- Risk för invasiva arter i kulturlandskapet
- Ökade skador på bebyggelse och byggnadskonstruktioner pga marksättningar

Vilken/vilka myndighetsmål som angavs i fråga 2.2 ska åtgärden bidra till?

-
- 1. "Kulturarv i ett förändrat klimat – handlingsplan för klimatanpassning 2019–2023", har gett relevanta myndigheters kulturmiljöarbete ett perspektiv på kulturarv i ett förändrat klimat.
  - 4. Riksantikvarieämbetet säkerställer att kunskapsunderlag om klimatanpassning av kulturarv är tillgängliga, uppdaterade och relevanta.
  - 2. I de styrmedel Riksantikvarieämbetet förfogar över finns perspektiv på kulturarv i ett förändrat klimat.

Vilken/vilka anpassningsbehov som angavs i 4.1 bidrar åtgärden till?

- 1. Förebyggande förvaltning, riskhantering och regelbundet underhåll inom kulturarvssektorn
- 2. Identifiering av kulturmiljöer i riskområden för ras, skred, erosion och översvämning.

Inom vilket samhällsområde ska myndighetsåtgärden genomföras?

- Bebyggelse och byggnader
- Natur och miljö
- Turism

Vilken typ av åtgärd är det?

Informativ

Hur långt har åtgärden kommit?

Klar eller i löpande verksamhet

När förväntas åtgärden vara klar?

Löpande verksamhet.

Åtgärd

3. Samverka kring metod- och kunskapsunderlag för förebyggande klimatanpassningsarbete.

Vilken/vilka risker eller möjligheter som angavs i fråga 1.3 möter åtgärden?

- Ras, skred och erosion som hotar bebyggelse och byggnader
  - Ras, skred och erosion som hotar kulturmiljöer
  - Översvämningar som hotar bebyggelse och byggnader
  - Översvämningar som hotar kulturmiljöer
-

- Höga temperaturer som hotar betesdjur som upprätthåller kulturlandskap
- Höga temperaturer som ger ökad brandrisk och påverkar kulturmiljöer
- Risk för skadedjur och biologisk påväxt
- Risk för invasiva arter i kulturlandskapet
- Ökade skador på bebyggelse och byggnadskonstruktioner pga marksättningar

Vilken/vilka myndighetsmål som angavs i fråga 2.2 ska åtgärden bidra till?

- 5. Riksantikvarieämbetet har en nationell överblick över kunskapsläget för klimatförändringarnas konsekvenser för kulturarvet.
- 4. Riksantikvarieämbetet säkerställer att kunskapsunderlag om klimatanpassning av kulturarv är tillgängliga, uppdaterade och relevanta.
- 1. "Kulturarv i ett förändrat klimat – handlingsplan för klimatanpassning 2019–2023", har gett relevanta myndigheters kulturmiljöarbete ett perspektiv på kulturarv i ett förändrat klimat.

Vilken/vilka anpassningsbehov som angavs i 4.1 bidrar åtgärden till?

- 1. Förebyggande förvaltning, riskhantering och regelbundet underhåll inom kulturarvssektorn
- 2. Identifiering av kulturmiljöer i riskområden för ras, skred, erosion och översvämning.

Inom vilket samhällsområde ska myndighetsåtgärden genomföras?

- Bebyggelse och byggnader
- Natur och miljö
- Turism

Vilken typ av åtgärd är det?

Analyserande

Hur långt har åtgärden kommit?

Påbörjad

När förväntas åtgärden vara klar?

2023

---

5. Övrigt

5.1. Har ni integrerat klimatanpassning i relevanta processer?

Nej

Under 2021 har ett projekt startats på myndigheten där ledningssystemet för planering och uppföljning ska förbättras så att flera delar ingår och då bland annat klimatanpassningsarbetet. Uppdateringen av handlingsplanen, utifrån myndighetens nya strategier och målbilder var ett led i det arbetet.

5.2. Förvaltar er myndighet värdefulla kulturmiljöer och byggnadsminnen?

Ja

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) är tillsynsmyndighet för statliga byggnadsminnen (2013:558). RAÄ har på ett Samverkansmöte för statliga myndigheter den 28 september 2021, haft tema "klimatanpassning" och diskuterat Vård- och Underhållsplaner eller Skötselplaner utifrån detta perspektiv. RAÄ räknar med att kunna redovisa mer kring det fortlöpande arbetet med statliga byggnadsminnen utifrån ett tillsynsperspektiv, i KLIRA januari 2023. Arbetet sker i samverkan mellan RAÄ och de myndigheter som förvaltar statliga byggnadsminnen. (Bakgrund: I rapporten "Klimatanpassning av statlig egendom. Fastighetsförvaltande myndigheters roller och ansvar" står det att den myndighet som äger och förvaltar en fastighet på uppdrag av staten, bär det fulla ansvaret att klimatanpassa denna enligt förordning (2018:1428). Den myndighet som på uppdrag av annan statlig myndighet underhåller och förvaltar statlig egendom som en del av sin verksamhet, bär således inte ansvaret för klimatanpassningens genomförande. Riksantikvarieämbetet ansvarar för tillsynen av de Statliga byggnadsminnen enligt förordningen (2013:558). Riksantikvarieämbetet håller regelbundet möten med de myndigheter som förvaltar och brukar statliga byggnadsminnen. I rapporten "Klimatologi nr 60. Förslag för system för uppföljning och utvärdering", publicerad i januari 2021, föreslår SMHI på sidan 56, att Riksantikvarieämbetet undersöker antalet värdefulla kulturminnen eller "byggnadsminnen som förvaltas av förordningsmyndighet [=statliga byggnadsminnen] som har Skötsel- eller Vård- och underhållsplaner som tar hänsyn till ett förändrat klimat". Denna indikator föreslogs RAÄ ansvara för i egenskap av tillsynsmyndighet. På ett myndighetsmöte som hölls av SMHI, den 29 november 2021, fick RAÄ besked att indikatorn är godkänd av regeringen och att denna fråga 5.2 i KLIRA, är speciellt avsedd för redovisningen av denna. Arbetet med indikatorer för statliga byggnadsminnen kommer därför att komma igång under 2022).

5.3. Har ni tagit hänsyn till klimatanpassning i myndighetens upphandlingar?

Nej

Under 2021 har Riksantikvarieämbetet ställt miljökrav utifrån Upphandlingsmyndigheten hållbarhetskriterier där det varit möjligt. Under 2022 kommer vi i samverkan med de andra myndigheter som är nämnda i Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete, att se över rutiner för att hantera frågor kring klimatanpassning och begränsning av utsläpp (adaptation and mitigation) i samband med upphandlingar.

5.4. Har intressenter utanför myndigheten involverats i arbetet med klimatanpassning?

Ja

När vi arbetat fram vår handlingsplan och när vi genomfört aktiviteter i enlighet med dessa har vi haft referenspersoner och arbetsgrupper ihop med andra myndigheter och organisationer. Vi har ordnat konferenser och seminarier för att få inspel och för att implementera vår handlingsplan hos målgrupperna. Myndigheter som t.ex. SFV, Naturvårdsverket, SMHI, Skogsstyrelsen, Sametinget, Boverket, SGI och SGU samt länsstyrelser, universitet och museer är samarbetspartners och/eller målgrupper i vårt löpande arbete med klimatanpassning. Vi deltar också i referensgrupper i olika forskningsprojekt.

5.5. Vilka hinder har ni identifierat för myndighetens arbete med klimatanpassning?

- Bristande ekonomiska och/eller personella resurser

Det finns en viss svårighet att integrera och förankra frågan om klimatanpassning i det löpande arbetet som görs inom myndigheten.

- Bristande samordning och/eller ansvarsfördelning

Kulturmiljösektorn består av många aktörer med olika målbilder. Olika professioner kan ha mycket olika bilder av vad man bör prioritera.